

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KGP.410.002.03.2023

Pani
Anna Gembicka

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/013 – *Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym*

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ¹ , ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Gembicka – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi ² od dnia 28 listopada 2023 r. Wcześniej w okresie objętym kontrolą funkcję ministra właściwego ds. rozwoju wsi pełnili kolejno: - Robert Telus od dnia 6 kwietnia 2023 r. do 28 listopada 2023 r. - Henryk Kowalczyk od dnia 26 października 2021 r. do dnia 6 kwietnia 2023 r. - Grzegorz Puda od dnia 6 października 2020 r. do dnia 26 października 2021 r. - Jan Krzysztof Ardanowski od dnia 20 czerwca 2018 r. do dnia 6 października 2020 r. - Krzysztof Jurgiel od dnia 16 listopada 2015 r. do dnia 19 czerwca 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Polityka państwa wspierająca wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2022 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Małgorzata Kornaga, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/31/2023 z dnia 19 maja 2023 r.

(akta kontroli, str. 1-3)

¹ Dalej: Ministerstwo lub MRiRW.

² Dalej: Minister.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zrealizował we współpracy z innymi podmiotami siedem⁵ działań z 14 jemu powierzonych, o różnym zakresie odpowiedzialności w ramach *Mapy drogowej Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym*⁶.

Działania, za które Minister był odpowiedzialny samodzielnie (24) lub jako resort wiodący we współpracy z innymi resortami (12, 15, 20, 25 i 29), zostały wykazane przez Ministerstwo jako zrealizowane. Co do działań, w których Minister był wskazany do współpracy z resortem wiodącym (13, 14, 18, 19, 21, 22, 28), wiodące ministerstwa nie kontaktowały się i nie nawiązały współpracy z MRiRW. W związku z tym Ministerstwo najczęściej nie posiadało wiedzy na temat prac dotyczących realizacji tych działań poza działaniem 27, które zostało uznane przez Ministerstwo jako zrealizowane.

Działania były realizowane przez Ministerstwo oraz we współpracy i przy pomocy jednostek nadzorowanych lub podległych, takich jak: ośrodki doradztwa rolniczego (ODR), Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie (CDR), Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR), Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (IUNG-PIB). Kontrolerom NIK nie przedstawiono dokumentów potwierdzających, że realizacja ww. działań przez ODR-y, CDR oraz KOWR wynikała wprost z obowiązku nałożonego na Ministra w Mapie drogowej GOZ. W ocenie NIK ich realizacja stanowiła również wykonanie ustawowych zadań tych jednostek, przedstawionych następnie przez Ministerstwo, jako realizacja działań przypisanych resortowi w Mapie drogowej GOZ.

Działania 24 oraz 27 zostały zrealizowane z opóźnieniem, ponieważ miały być wykonane w latach 2020-2021, natomiast ich realizację rozpoczęto w 2021 r. a zakończono w 2022 r.

Przy realizacji działań wynikających z Mapy drogowej GOZ, Ministerstwo nie podjęło aktywnej współpracy z jednostkami wyznaczonymi do ich realizacji, zarówno, jako Ministerstwo wiodące w ich wykonaniu, jak i we współpracy z współodpowiedzialnymi resortami. Natomiast zgodnie z art. 7 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o Radzie Ministrów*⁷, politykę ustaloną przez Radę Ministrów, członek Rady Ministrów współdziała z innymi członkami Rady Ministrów. NIK zwraca uwagę, że wobec braku

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Poz. 24 w Mapie drogowej GOZ - Kampania informacyjna dla rolników w celu poszerzenia ich wiedzy i ukierunkowania ich działań na GOZ (samodzielna realizacja).

Poz. 12, 15, 20, 25, 29 w Mapie drogowej GOZ (podmiot wiodący w realizacji):

- 12. Kampania informacyjna w celu upowszechniania wśród konsumentów i producentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności.
- 15. Przeprowadzanie okresowych badań statystycznych dotyczących skali, struktury oraz kierunków procesów związanych z marnowaniem żywności w Polsce.
- 20. Analiza potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym, poprzedzona opracowaniem odpowiedniej metodyki.
- 25. Kampania informacyjna na temat zasady kaskadowego wykorzystania biomasy.
- 29. Stworzenie koncepcji platformy informacyjnej dotyczącej aktualnej ilości, jakości, miejsca i źródła pochodzenia (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, bioodpady) biomasy.

Poz. 27. Kampania informacyjna na temat produktów wytworzonych z biomasy (Ministerstwo wskazane do współpracy przy realizacji).

⁶ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10 września 2019 r., dalej: Mapa drogowa GOZ. Niepublikowana uchwała Rady Ministrów nr 136/2019 z 10 września 2019 r.

⁷ Dz.U. z 2022 r. poz. 1188, ze zm. Dalej: *ustawa o Radzie Ministrów*.

inicjatywy ze strony resortów wiodących, Minister również może występować z inicjatywą działania aby wykonać obowiązek współdziałania z innymi członkami Rady Ministrów.

NIK pozytywnie oceniła fakt, że działania realizowane w MRiRW na podstawie Mapy drogowej GOZ były spójne z działaniami określonymi w innych dokumentach strategicznych, w szczególności z dedykowaną dla sektora rolniczego *Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030*⁸.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Polityka państwa wspierająca wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym

1. Przygotowanie Mapy drogowej GOZ

Opis stanu faktycznego

Do wersji projektu *Mapy drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym* z dnia 26 października 2018 r., udostępnionego w ramach konsultacji publicznych, Minister w dniu 31 października 2018 r. zgłosił do Ministra Przedsiębiorczości i Technologii osiem uwag⁹. Uwagi dotyczyły m.in. kwestii redakcyjnych w dokumencie, uszczegółowiających poprawki do informacji ogólnych dotyczących marnowania żywności, a także zmian w zakresie „resortów odpowiedzialnych” za realizację wybranych działań.

W ramach uzgodnień międzyresortowych (wersja z 12 listopada 2018 r. Tabela rozbieżności do projektu *Mapy drogowej GOZ*) Ministerstwo zgłosiło szereg uwag, które zostały przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii przyjęte w całości, częściowo lub nie zostały uwzględnione. Uwagi w zakresie działalności merytorycznej MRiRW dotyczyły zagadnień związanych ze zrównoważoną konsumpcją, marnotrawieniem żywności, biogospodarką i biomasą jako podstawowymi surowcami biogospodarki. W większości zostały one uwzględnione.

Pismem¹⁰ z dnia 30 kwietnia 2019 r. Minister zwrócił uwagę Sekretarzowi Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, że w otrzymanym projekcie *Mapy drogowej GOZ*, kierowanym pod obrady Stałego Komitetu Rady Ministrów nie widnieje kwota 1,0 mln zł, jaka została pierwotnie zaplanowana na realizację przez Ministerstwo nowych zadań analitycznych w ramach GOZ w latach 2019-2020. W ocenie MRiRW przewidziane zadania, polegające na pracach analitycznych związanych z „analizą potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym, poprzedzoną opracowaniem odpowiedniej metodyki”, „przeglądem obowiązujących regulacji i stworzeniem jednolitych wymagań/norm dla biomasy”, „identyfikacją lokalnych łańcuchów wartości”, miały się wiązać z koniecznością zaangażowania zewnętrznych podmiotów, ponieważ resort rolnictwa nie dysponował zasobami ludzkimi, które mogłyby je zrealizować. Ministerstwo zwróciło się o dodatkowe środki na realizację powierzonych zadań w zakresie GOZ.

W dniu 19 maja 2019 r. stanowisko Ministerstwa poparła Minister Przedsiębiorczości i Technologii, pomimo tego, że zgodnie z ustaleniami z Ministrem Finansów środki na

⁸ Uchwała Nr 123 Rady Ministrów w sprawie przyjęcia *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030* z dnia 15 października 2019 r., M.P. poz. 1150.

⁹ Pismo znak: RR.rr.071.3.2017.

¹⁰ Znak: RR.prz.071.30.2019.

realizację zadań wpisanych w projekt Mapy drogowej GOZ, powinny zostać zapewnione przez poszczególne resorty w ramach posiadanych budżetów.

W kolejnym piśmie z dnia 24 maja 2019 r., skierowanym do Sekretarza Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (KPRM), resort rolnictwa zasygnalizował, że brak dodatkowych środków dla MRiRW uniemożliwi wykonanie zadań w obszarze „zrównoważonej konsumpcji” oraz „biogospodarki” i w związku z tym ponownie domagał się zapewnienia środków finansowych z przeznaczeniem na nowe, dotychczas nierealizowane zadania.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich¹¹ z dnia 31 października 2023 r. Ministerstwo nie otrzymało odpowiedzi z KPRM na ww. pisma, jak również wnioskowanych dodatkowych środków na realizację zadań w obszarze „zrównoważonej konsumpcji” oraz „biogospodarki”. Zadania związane ze zrównoważoną konsumpcją, w tym kampania w celu upowszechniania wśród konsumentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności, zostały sfinansowane w 2022 r. ze środków pochodzących z funduszy Counterpart Funds (CPF) – fundusz sektorowy Agrolinia (PL9005). W 2023 r. kampania realizowana była ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie; Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz środków MRiRW.

(akta kontroli, str. 6, 12-53, 94-95)

2. Realizacja przez ministra działań określonych w Mapie drogowej GOZ

2.1. Realizacja działań Mapy drogowej GOZ

Minister został wskazany do realizacji 14 działań Mapy drogowej GOZ (która zawiera łącznie 41 działań). Spośród 14 działań jedno działanie realizował samodzielnie, w wykonaniu pięciu działań był Ministrem wiodącym z innymi podmiotami, zaś przy ośmiu działaniach został wskazany do współpracy przy ich realizacji. Część działań Ministerstwo realizowało przy pomocy swoich jednostek nadzorowanych lub podległych takich jak: ODR oraz CDR, KOWR, IUNG-PIB. Opis realizacji poszczególnych działań znajduje się w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli, str. 54-70)

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich¹² współpraca Ministerstwa z ODR oraz CDR przy realizacji zadań związanych z upowszechnianiem wiedzy i informowaniem w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym, realizowana była na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 października 2004 r. *o jednostkach doradztwa rolniczego*¹³. Jednostki te realizują zadania ustawowe na podstawie rocznych planów działalności. Ministerstwo nie przekazywało formalnie realizacji kampanii informacyjnych z Mapy drogowej GOZ jednostkom doradztwa rolniczego. Zadania, wpisujące się w kampanię, były realizowane przez ODR-y na podstawie art. 4 ust. 1 i ust. 2 *ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego*. Zgodnie z art. 11 ust. 2 przedmiotowej ustawy Ministerstwo przekazuje jednostkom doradztwa rolniczego dotację celową na wykonywanie zadań, o których mowa w art. 4 ust. 1 i ust. 2 ustawy, w tym na wynagrodzenia pracowników i utrzymanie jednostek. MRiRW nie

¹¹ Pismo znak: DRE.lr.0910.1.2023.

¹² Pismo znak: DRE.lr.0910.1.2023 z dnia 31 października 2023 r..

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1354. Dalej: *ustawa o jednostkach doradztwa rolniczego*.

dysponowało wiedzą, czy przeprowadzano ankiety ewaluacyjne lub w inny sposób określono skuteczność przeprowadzanych kampanii.

W odniesieniu do współpracy z KOWR Ministerstwo wyjaśniło, że zadania realizowane przez KOWR, wpisujące się w promocję wykorzystania biomasy odpadowej na cele energetyczne, były realizowane na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa¹⁴. Coroczny zakres działań realizowanych przez KOWR wynikający z ww. przepisu oraz wysokość środków na ten cel są zawarte w planie finansowym KOWR, który corocznie uzgadniany jest z MRiRW.

Kontrolerom NIK nie przedstawiono dokumentów potwierdzających, że realizacja ww. zadań przez ODR-y, CDR oraz KOWR wynikała wprost z obowiązku nałożonego na Ministra w Mapie drogowej GOZ. W ocenie NIK realizacja tych zadań stanowiła jedynie wykonanie ustawowych zadań tych jednostek, przedstawionych następnie przez Ministerstwo, jako realizacja działań przypisanych resortowi w Mapie drogowej GOZ.

Według wyjaśnień Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich¹⁵ w zakresie realizacji działań Mapy drogowej GOZ, z uzyskanych od poszczególnych departamentów MRiRW informacji wynika, że inne resorty nie zwracały się o wkład merytoryczny w zakresie realizacji działań Mapy drogowej GOZ. Również MRiRW nie zwracało się do innych resortów o wkład merytoryczny/konsultacje. Resort rolnictwa przekazywał do Ministerstwa Technologii i Rozwoju informacje o podejmowanych działaniach do corocznego monitorowania postępu działań przewidzianych do realizacji w Mapie drogowej GOZ.

Ponadto według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 31 października 2023 r. nie wszystkie zadania realizowane przez MRiRW w ramach Mapy drogowej GOZ wymagały konsultacji z innymi resortami, na przykład organizowanie kampanii informacyjnych. Ministerstwo podejmowało działania, które mogło realizować samodzielnie w ramach swoich kompetencji. Realizując kampanie informacyjno-promocyjne *Nie marnuj żywności. Szkoda planety!* MRiRW zaprosiło przedstawicieli poszczególnych resortów do udziału w konferencjach naukowych. MRiRW współpracuje również z innymi merytorycznymi ministerstwami oraz jednostkami im podległymi w zakresie przeglądu obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. Z inicjatywy Ministerstwa w dniu 30 marca 2023 r. odbyło się robocze spotkanie, na którym omówiono zakres potrzebnych zmian w ustawie.

Do MRiRW nie wpłynął wniosek o wskazanie przedstawiciela Ministerstwa do prac zespołu, który był powołany zarządzeniem nr 16 Ministra Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw gospodarki o obiegu zamkniętym¹⁶.

NIK przyjmuje do wiadomości przytoczone powyżej wyjaśnienia MRiRW, zwraca jednak uwagę, że w ocenie NIK, przy realizacji działań wynikających z Mapy drogowej GOZ, w Ministerstwie nie podejmowano współpracy z jednostkami wyznaczonymi do ich realizacji zarówno, jako Ministerstwo wiodące w wykonaniu działań, jak i z współodpowiedzialnymi resortami. Tym samym, zdaniem NIK, utrudniało to wypełnienie obowiązku, wynikającego z art. 7 ust. 4 pkt 1 ustawy o Radzie Ministrów, w myśl, którego realizując politykę ustaloną przez Radę Ministrów, członek Rady Ministrów współdziała z innymi członkami Rady Ministrów. Zdaniem NIK, w odniesieniu do działań, w których minister właściwy do spraw rolnictwa, rozwoju wsi

¹⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 1308.

¹⁵ Pismo znak: DRE.Ir.0910.1.2023 z dnia 8 sierpnia 2023 r.

¹⁶ Dz.U. MR. Poz. 21

i rynków rolnych został wskazany do współpracy przy realizacji działań, wobec braku inicjatywy ze strony resortów wiodących, Minister również może występować z inicjatywą działania tak, aby wykonał obowiązek współdziałania z innymi członkami Rady Ministrów.

Realizacja działań przedstawiała się następująco:

I. Działanie realizowane samodzielnie przez ministra właściwego ds. rolnictwa

Działanie 24 – Kampania informacyjna dla rolników w celu poszerzenia ich wiedzy i ukierunkowania ich działań na GOZ.

Działanie to było przewidziane do realizacji w latach 2020-2021. Komórką odpowiedzialną w Ministerstwie za realizację był Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy, który w szczególności prowadził m.in. sprawy w zakresie podległości i udzielania dotacji budżetowej dla CDR oraz ODR¹⁷.

W 2022 r. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego realizowały różnorodne zadania, w tym przede wszystkim prowadziły szkolenia i udzielały porad indywidualnych rolnikom i mieszkańcom wsi. W ramach kampanii zrealizowano 254 szkolenia dla 5 644 osób, wydano drukiem sześć (6) broszur w łącznym nakładzie 6 600 egzemplarzy, zamieszczono 16 informacji na stronach internetowych ODR oraz opublikowano 70 artykułów w wydawanej przez te ośrodki prasie (miesięcznikach). Udzielono 15 463 porady indywidualne.

CDR przygotowało szkolenia dla doradców rolniczych, w tym na temat:

- „Postępowania z odpadami w gospodarstwie rolnym i BDO¹⁸” (liczba uczestników: 81 osób);
- „Ewidencji komunalnych osadów ściekowych w systemie BDO” (uczestniczyło 33 osoby);
- „Rozwoju innowacyjnych technologii OZE na obszarach wiejskich” (konferencja z udziałem 50 uczestników oraz wizyta w biogazowni rolniczej, w której uczestniczyło 25 osób);
- „Odnawialnych źródeł energii - instalacje wytwarzające energię elektryczną oraz ciepłą” (liczba uczestników: 45 osób).

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich¹⁹ działania realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego w 2022 r. w odniesieniu do działania 24 w ramach kampanii informacyjnych dla rolników w celu poszerzenia ich wiedzy i ukierunkowania ich działań na GOZ, zostały rozpoczęte w 2021 r. Zadania te, podobnie jak w 2022 r., polegały na prowadzeniu szkoleń i udzielaniu porad indywidualnych rolnikom i mieszkańcom wsi oraz na działalności upowszechnieniowej. NIK zwraca uwagę, że realizację działania rozpoczęto z opóźnieniem, to jest w 2021 r. zamiast w 2020 r. Do tej kwestii odniesiono się również w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli, str. 58, 69, 94-101)

¹⁷ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/regulamin-organizacyjny>.

¹⁸ Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO) to zintegrowany system teleinformatyczny pozwalający na gromadzenie informacji o odpadach, mający zapewnić elektroniczną realizację obowiązków rejestrowych, ewidencyjnych i sprawozdawczych. Wniosek o wpis do Rejestru BDO składają podmioty wymienione w art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r., poz. 1587).

¹⁹ Pismo znak: DRE.lf.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.

II. Działania realizowane przez ministra właściwego ds. rolnictwa we współpracy z innymi podmiotami, za realizację których odpowiadał minister właściwy ds. rolnictwa (pięć działań)

Działanie 12 – Kampania informacyjna w celu upowszechniania wśród konsumentów i producentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności:

Działanie to miało polegać na przeprowadzeniu akcji edukacyjnej mającej na celu zwiększenie wśród konsumentów oraz przedstawicieli branży spożywczej świadomości na temat marnotrawstwa żywności, m.in. poprzez upowszechnianie zasady 4P, tj. planowania zakupów z wyprzedzeniem, przetwarzania żywności w celu wydłużenia jej trwałości, przechowywania produktów w odpowiednich warunkach oraz dzielenia się zbędną żywnością z potrzebującymi. Działanie zostało przewidziane do realizacji w latach 2020-2021 we współpracy z ministrem właściwym do spraw środowiska, ministrem właściwym do spraw zdrowia i ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania.

Komórką organizacyjną odpowiedzialną w Ministerstwie za realizację działania był Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich – Wydział Łańcucha Rynkowego.

W 2021 r. przeprowadzono przetarg na świadczenie kompleksowych usług z zakresu produkcji materiałów audiowizualnych. W 2022 r. został zrealizowany spot reklamowy 4p – *nie marnuj żywności* dotyczący przeciwdziałania marnowaniu żywności. Spot został wykorzystany w kampanii informacyjno-edukacyjnej, emitowanej w ogólnokrajowych stacjach telewizyjnych (TVP1, TVP2, TVP Info, Polsat, Polsat News) oraz mediach społecznościowych.

W dniu 26 października 2022 r. MRiRW zorganizowało konferencję naukową pn. *Nie marnuj żywności. Szkoda planety!*, która była dostępna on-line na kanale youtube.

W 2022 r., w ramach kampanii informacyjnej w celu upowszechniania wśród konsumentów i producentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności, ODR-y w poszczególnych województwach prowadziły szkolenia i udzielały porad rolnikom i mieszkańcom wsi. W ramach kampanii zrealizowano 168 szkoleń dla 2 607 uczestników, zamieszczono 18 informacji na stronach internetowych ODR-ów oraz opublikowano 52 artykuły w wydawanej przez ODR prasie (miesięcznikach). Udzielono 6 371 porad indywidualnych oraz zorganizowano pokazy dla 1 083 osób.

CDR przygotowało szkolenia dla doradców rolniczych, w tym:

- panel tematyczny „Ślad węglowy w zrównoważonym łańcuchu żywnościowym”, w tym wykład dotyczący „Skali marnowania żywności w Polsce” w ramach VII Forum Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (liczba uczestników: 188 osób);
- dobre przykłady w rozwoju krótkich łańcuchów dostaw żywności / konferencja z wyjazdem studyjnym do gospodarstw zajmujących się małym przetwórstwem żywności (liczba uczestników: 46 osób).

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich²⁰ niektóre działania związane z upowszechnianiem wśród konsumentów i producentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności zaplanowane do realizacji w latach 2020-2021 nie mogły być w tym czasie zrealizowane ze względu na ograniczenia, jakie były wprowadzone w związku z COVID-19.

Na II półroczu 2023 r. planowane były kolejne działania w ramach kampanii informacyjno-edukacyjnej.

²⁰ Pismo znak: DRE.lf.0910.1.2023 z dnia 31 października 2023 r.

W dniu 29 września 2023 r. obchodzony był Międzynarodowy Dzień Świadomości o Marnowaniu Żywności, a w dniu 16 października 2023 r. Światowy Dzień Żywności. W związku z tym w MRiRW zaplanowano i zrealizowano następujące działania promocyjno-informacyjne dotyczące upowszechniania wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności:

- emisję w pięciu (5) ogólnopolskich stacjach TV spotu 4P *Nie marnuj żywności – szkoda planety!* (w dniach od 18 września do 18 października 2023 r.);
- kampanię informacyjno-edukacyjną w mediach społecznościowych Ministerstwa (wrzesień-październik 2023 r.);
- organizację II Konferencji Naukowej pn. *Nie marnuj żywności. Szkoda planety!* (w dniu 20 września 2023 r.);
- konkursy dla dzieci i młodzieży edukujące o problemie marnowania żywności.

NIK zwraca uwagę, że termin realizacji działania w Mapie drogowej GOZ był przewidziany na lata 2020-2021. Stąd, realizacja działania powinna rozpocząć się w 2020 r. a zakończyć się w roku 2021. NIK nie kwestionuje jednak prowadzenia działań informacyjnych w tym temacie w kolejnych latach, ponieważ powinna być to działalność ciągła, którą – jak wynika z przedstawionych wyjaśnień – Ministerstwo prowadzi.

Przy realizacji tego działania, w MRiRW nie wykazano aktywnego współdziałania z innymi resortami wskazanymi w Mapie drogowej GOZ.

Działanie 15 – Przeprowadzanie okresowych badań statystycznych dotyczących skali, struktury oraz kierunków procesów związanych z marnotrawstwem żywności w Polsce: Mimo dokonywanych szacunków przez różnorodne organizacje (zarówno publiczne, jak i prywatne) wciąż nie ma pełnej wiedzy o przyczynach i skali marnotrawstwa żywności w Polsce. Wobec tego należy wprowadzić do statystyki publicznej okresowe badania oparte na jednolitej metodyce, dzięki którym możliwe będzie monitorowanie tego zjawiska w Polsce (przewidziane do realizacji od 2021 r. we współpracy z ministrem właściwym do spraw gospodarki, ministrem właściwym do spraw środowiska i Głównym Urzędem Statystycznym).

W okresie od 1 września 2018 r. do 31 sierpnia 2021 r. realizowany był tzw. projekt PROM (Program Racjonalizacji i Ograniczenia Marnotrawstwa Żywności)²¹, w ramach którego badano, ile żywności marnuje się w Polsce w całym łańcuchu żywnościowym – tzw. *od pola do stołu*. Dane z projektu posłużyły do raportowania do Komisji Europejskiej od 2022 r. ilości odpadów żywnościowych wytwarzanych w Polsce. Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy prowadzi kolejne badania wykorzystując metody badawcze projektu PROM. Dane do Komisji Europejskiej przekazywane są przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 31 października 2023 r. Ministerstwo bezpośrednio nie uczestniczyło w realizacji projektu PROM, natomiast członkiem konsorcjum utworzonym na potrzeby projektu był KOWR podległy MRiRW. Prace koncepcyjne nad dokumentem Mapa drogowa GOZ rozpoczęły się już w 2016 r. Zatem w 2018 r., zanim Mapa drogowa GOZ została uchwalona, podjęto odpowiednie inicjatywy, aby zrealizować określone w dokumencie działania.

²¹ Pełna nazwa projektu PROM to: Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności. Projekt PROM był finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków” – GOSPOSTRATEG, na podstawie umowy nr GOSPOSTRATEG 1/385753/1/NCBR/2018.

NIK zauważa, że w projekcie PROM nie uczestniczyli przedstawiciele ministra do spraw gospodarki ani Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), które m.in. miały współdziałać przy realizacji tego działania. W ocenie NIK zwłaszcza udział GUS w tym projekcie byłby pożądany, gdyż podmiot ten jest wyspecjalizowany w przeprowadzaniu badań statystycznych.

Działanie 20 – Analiza potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym, poprzedzona opracowaniem odpowiedniej metodyki: Działanie ma na celu liczbowe określenie, jaka ilość biomasy z poszczególnych źródeł (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, bioodpady) jest potencjalnie możliwa do pozyskania w Polsce.

Działanie przewidziano do realizacji w latach 2021-2022 we współpracy z ministrem właściwym do spraw środowiska i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa²². Komórkami odpowiedzialnymi w Ministerstwie za realizację działania były: Departament Nieruchomości i Infrastruktury Wsi – Wydział Gospodarki Wodnej oraz Departament Płatności Bezpośrednich – Wydział Spraw Środowiskowych i Klimatycznych.

W MRiRW realizowano ww. działanie w ramach dotacji celowej w latach 2021²³ i 2022²⁴ na realizację zadania przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy. Główne cele tego zadania obejmowały: (1) opracowanie jednolitej metodologii w zakresie oceny potencjału podaży biomasy rolniczej; 2) opracowanie systemu monitoringu zasobów dostępnej biomasy rolniczej; 3) monitoring zasobów biomasy i ocena ich dynamiki. Odbiór realizacji zadania miał miejsce w dniu 14 lutego 2023 r.

W umowie dotacyjnej z dnia 23 lipca 2021 r. wskazano, że realizacja zadania *Analiza potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym* wynika z działań zawartych w Mapie drogowej GOZ. W załączniku nr 1 do ww. umowy²⁵ została określona realizacja działania 20 z Mapy drogowej GOZ, tj.: *Zadanie 3.0 Analiza potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym*.

Umowy dotacyjne z 2021 i 2022 roku dla działania 20 z Mapy drogowej GOZ dotyczyły biomasy pochodzącej z rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i bioodpadów.

Główne wyniki przeprowadzonej analizy, to: (1) stworzono Geoportal prezentujący wyniki zadania w postaci graficznej i tabelarycznej (przeglądarka), z możliwością ustalania dostępu (treści dla niezalogowanych i zalogowanych użytkowników)²⁶;

(2) dane liczbowe wskazują, że Polska dysponuje znaczącymi nadwyżkami biomasy pochodzącej z rolnictwa, w szczególności: słomy (7,2 mln ton), siana (2,57 mln ton) oraz nawozów naturalnych (12 mln ton).

Przyjęto następujące założenia, które muszą spełniać bazy danych zasilające system:

1. Dane zbierane są dla całego obszaru kraju w sposób systematyczny, w oparciu o znaną i jednolitą metodykę.
2. Możliwość dostępu do wersji aktualnej oraz gwarancja dostępności po przyszłych aktualizacjach.

²² Ministrem właściwym do spraw rybołówstwa w okresie objętym kontrolą był również minister właściwy ds. rolnictwa. W skład MRiRW wchodzi m.in. Departament Rybołówstwa, który nie został wyznaczony do realizacji tego zadania przez Ministra.

²³ Umowa dotacyjna z dnia 23 lipca 2021 r. nr DSR.nw.070.6.2021. Na realizację zadania przeznaczono 960,0 tys. zł.

²⁴ Umowa dotacyjna z dnia 29 czerwca 2022 r. nr DSR.nw.070.17.2022. Na realizację zadania przeznaczono 600,0 tys. zł.

²⁵ Szczegółowy opis zakresu rzeczowego zadań (z wyłączeniem zakupu maszyn).

²⁶ http://geomatyka.iung.pl/monitoring_biomasy/.

3. Brak generalizacji – szczegółowość danych dotyczy obiektu (gospodarstwa, zakładu generującego odpady).

Na podstawie przyjętych założeń, dane dotyczące potencjału biomasy były pozyskiwane z następujących źródeł:

- a) biomasa rolnicza – baza danych ARiMR prowadzona w ramach systemu LPIS (System Identyfikacji Działek Rolnych) oraz systemu dopłat bezpośrednich, baza danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami (BDO).

Analizy dla biomasy rolniczej obejmowały:

- produkcję roślinną: zboża, ziemniaki, rośliny przemysłowe, warzywa, owoce, pozostałe;
- produkcję zwierzęcą – chów i hodowla poszczególnych zwierząt: bydło, trzoda chlewna, owce, drób, pozostałe;
- przemysł rolno-spożywczy: przetwórstwo produktów z ww. produkcji rolniczej;

- b) bioodpady – baza danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami (BDO);

- c) rybołówstwo: BDO (odpady z upraw hydroponicznych oraz odpady z produkcji mączki rybnej) oraz dane statystyczne GUS (oszacowanie ogólnych zasobów biomasy obszaru rybołówstwa).

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 31 października 2023 r. w odniesieniu do biomasy z leśnictwa w MRiRW podjęto współpracę z Ministerstwem Klimatu i Środowiska (MKiŚ) w zakresie pozyskania danych na temat potencjału biomasy z leśnictwa, w ramach zespołu ds. zwiększenia udziału zrównoważonej biomasy w krajowym systemie elektroenergetycznym i ciepłowniczym powołanego przez MKiŚ.

Działanie 25 – Kampania informacyjna na temat zasady kaskadowego wykorzystania biomasy: Kampania miała mieć na celu zwiększenie poziomu wiedzy na temat konieczności wielokrotnego wykorzystania biomasy w cyklach produkcyjnych oraz wytwarzania paliw i energii z pozostałości biomasy, dla której, pod kątem ekonomicznym i środowiskowym, nieoptymalne są inne zastosowania, a także na temat dobrych praktyk w zakresie odzysku zasobów i energii z bioodpadów.

Działanie przewidziano do realizacji w latach 2020-2021 we współpracy z ministrem właściwym do spraw środowiska, ministrem właściwym do spraw energii, ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej. Za realizację działania w Ministerstwie odpowiadał Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy.

W ramach kampanii informacyjnej w 2022 r. ODR-y prowadziły szkolenia i udzielały porad rolnikom i mieszkańcom wsi. W ramach kampanii zrealizowano 89 szkoleń dla 1 289 osób, wydano 2 broszury w nakładzie 600 egzemplarzy, zamieszczono 14 informacji na stronach internetowych ODR-ów oraz opublikowano 24 artykuły w wydawanej przez siebie prasie (miesięcznikach). Udzielono 5 064 porady indywidualne.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich²⁷ działania realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego w 2022 r. w odniesieniu do działania 25, zostały rozpoczęte w 2021 r. Zadania te, podobnie jak w 2022 r., polegały na prowadzeniu szkoleń i udzielaniu porad indywidualnych rolnikom i mieszkańcom wsi oraz na działalności upowszechnieniowej. NIK zwraca uwagę, że realizację działania

²⁷ Pismo znak: DRE.lf.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.

rozpoczęto z opóźnieniem, to jest w 2021 r. zamiast w 2020 r. Do tej kwestii odniesiono się również w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W październiku 2022 r. CDR przygotowało szkolenia dla doradców rolniczych, w tym w ramach seminarium *Nauka – praktyce* na temat: „Nowe kierunki wykorzystania ‘Agro’ biomasy lignocelulozowej dla przeciwdziałania niekorzystnym efektom zmian klimatu” – wykład i pokaz polowy, w którym uczestniczyło 35 osób.

CDR na swojej stronie internetowej zamieściło następujące filmy (dotyczące zarówno działania 25. jak i działania 27. Kampania informacyjna na temat produktów wytworzonych z biomasy):

- Nowoczesna produkcja mleka Biogazownia Przybroda (567 wyświetleń),
- Zielona energia Janas (biogazownia rolnicza i odzysk ciepła do podgrzewania szklarni – 598 odsłon), w ramach prezentacji laureatów konkursu *Sposób na Sukces*,
- Akwaponika uprawa przyszłości – produkcja warzyw z wykorzystaniem wody z produkcji ryb (598 odsłon).

Działania dotyczące promowania wykorzystania biomasy odpadowej na cele energetyczne, realizowane były również przez nadzorowany przez Ministerstwo KOWR poprzez następujące przedsięwzięcia:

- Konferencja „Procedury kwalifikacji surowców odpadowych do produkcji biogazu rolniczego” w dniu 17 października 2019 r. (170 uczestników);
- 16 szkoleń przeprowadzonych w 2019 r. na temat „OZE – szansa na innowacyjne rolnictwo” (1400 uczestników);
- cztery szkolenia (webinary) w zakresie środowiskowych uwarunkowań dotyczących budowy i funkcjonowania biometanowni (wrzesień 2022 r. – 200 uczestników);
- Program telewizyjny dotyczący brykietu ze słomy – emisja miała miejsce w dniu 28 listopada 2022 r. o godzinie 12.45 w programie Magazyn Rolniczy TVP1;
- Program telewizyjny dotyczący mikrobiogazowni rolniczych – wyemitowany 25 lipca 2022 r. o godzinie 12.35 w programie Agrobiznes TVP1.

Na kanale youtube KOWR w latach 2021-2022 r. udostępniono filmy edukacyjne promując biogazownie rolnicze:

- Biogazownia rolnicza – korzyści dla okolicznych mieszkańców (2,3 tys. wyświetleń);
- Mikrobiogazownia rolnicza – sposób na samowystarczalność energetyczną (2,8 tys. wyświetleń);
- Biogazownia rolnicza w gospodarce obiegu zamkniętego (1,6 tys. wyświetleń);
- Biogazownie rolnicze. Korzyści dla gminy i jej mieszkańców (trzy części - odpowiednio 1,6 tys., 660, 569 wyświetleń).

W odniesieniu do działania 25 Zastępca Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich²⁸ w piśmie z dnia 31 października 2023 r., wyjaśniła, że MRiRW realizowało działanie polegające na promowaniu wykorzystania biomasy odpadowej na cele energetyczne nie tylko na podstawie działania 25, ale także na podstawie art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o *odnawialnych źródłach energii*²⁹, które jest realizowane w sposób ciągły i nie nastąpiło opóźnienie. Jak wyjaśniono, prace nad dokumentem Mapa drogowa GOZ rozpoczęły się w 2016 r., zatem w 2018 r., zanim Mapa drogowa GOZ została uchwalona, podjęto inicjatywy, aby zrealizować określone w dokumencie działania.

²⁸ Pismo znak: DRE.l.r.0910.1.2023.

²⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1436, z późn. zm.

Przy realizacji tego działania, w MRiRW nie wykazano aktywnego współdziałania z innymi resortami wskazanymi w Mapie drogowej GOZ.

Działanie 29 – Stworzenie koncepcji platformy informacyjnej dotyczącej aktualnej ilości, jakości, miejsca i źródła pochodzenia (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, bioodpady) biomasy: Działanie miało na celu stworzenie narzędzia dla przedsiębiorców zainteresowanych informacjami na temat możliwości pozyskania biomasy o określonych parametrach (jakości i źródła pochodzenia), w określonej ilości i w danej okolicy. Z uwagi na kwestie środowiskowe nie ma zasadności transportowania biomasy na duże odległości. Dostawcy i odbiorcy biosurowca powinni pochodzić z tego samego regionu.

Realizację działania przewidziano na lata 2021-2023 we współpracy z ministrem właściwym do spraw cyfryzacji, ministrem właściwym do spraw środowiska, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i Głównym Urzędem Statystycznym). Odpowiedzialnymi za realizację działania były: Departament Nieruchomości i Infrastruktury Wsi – Wydział Gospodarki Wodnej oraz Departament Płatności Bezpośrednich – Wydział Spraw Środowiskowych i Klimatycznych w MRiRW.

Ministerstwo zrealizowało działanie poprzez zadanie 3.0. *Analiza potencjału podaży biomasy na poziomie krajowym i regionalnym*, w ramach dotacji celowej w roku 2021³⁰ i 2022³¹ dla IUNG-PIB, który utworzył geoportal na stronie Instytutu³².

W kontroli NIK Ministerstwo nie wykazało współdziałania w realizacji powyższego działania z innymi resortami wskazanymi w Mapie drogowej GOZ.

(akta kontroli, str. 54-57, 59-60, 65-66, 94-665)

III. Działania, za realizację których odpowiadały inne ministerstwa, zaś minister właściwy ds. rolnictwa został wskazany do współpracy wraz z innymi podmiotami (osiem działań)

Działanie 13 – Opracowanie koncepcji mechanizmów dystrybucji oraz odpowiedniego postępowania z produktami o kończącej się dacie minimalnej trwałości: Wiele zebranych produktów (np. przez organizacje charytatywne) nie może zostać przekazanych potrzebującym ze względu na restrykcyjne przepisy dotyczące terminów minimalnej trwałości – prowadzi to w pewnych warunkach do marnowania wciąż jeszcze wartościowej żywności, która mogłaby zostać spożytkowana.

Realizację tego działania przewidziano na lata 2020-2021, resorty odpowiedzialne za realizację to: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, ministrem właściwym do spraw zdrowia, ministrem właściwym do spraw środowiska oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów.

Przepis dotyczący redystrybucji żywności o kończącej się lub przekroczonej dacie minimalnej trwałości do celów darowizn został zawarty w rozdziale Va załącznika II do zmienionego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych³³. Wymienia on warunki, jakie musi spełniać redystrybuowana żywność.

Według wyjaśnień³⁴ Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 8 sierpnia 2023 r. w momencie prac nad projektem Mapy drogowej GOZ nie było przepisów, które umożliwiałyby redystrybucję

³⁰ Umowa dotacyjna z dnia 23 lipca 2021 r. nr DSR.nw.070.6.2021. Na realizację zadania przeznaczono 960,0 tys. zł.

³¹ Umowa dotacyjna z dnia 29 czerwca 2022 r. nr DSR.nw.070.17.2022. Na realizację zadania przeznaczono 600,0 tys. zł.

³² http://geoportal.biogospodarka.iung.pl/index.php/view/map/?repository=dc4&project=biomasa_2022.

³³ Dz.U.UE.L.2004.139.1.

³⁴ Pismo znak: DRE.Łr.0910.1.2023.

żywności o kończącej się lub przekroczonej dacie minimalnej trwałości do celów darowizn. W 2020 r. na poziomie UE rozpoczęły się prace nad wprowadzeniem przepisów dotyczących redystrybucji żywności do celów darowizn żywności po upływie daty minimalnej trwałości. W rozporządzeniu Komisji (UE) 2021/382 z dnia 3 marca 2021 r.³⁵ wprowadzono zmiany do rozporządzenia (WE) nr 852/2004, tj. w załączniku II dodano rozdział Va pt. *Redystrybucja żywności*. Na podstawie przepisów dodanego rozdziału od dnia 24 marca 2021 r. przedsiębiorstwa spożywcze (producenci, sprzedawcy i inni przedsiębiorcy w łańcuchu dostaw żywności) mogą przekazywać żywność na cele społeczne po upływie daty minimalnej trwałości.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 31 października 2023 r. kwestie dotyczące dat przydatności do spożycia produktów, możliwości redystrybucji żywności po dacie minimalnej trwałości, nie należą do kompetencji MRiRW. Za przepisy dotyczące dystrybucji żywności oraz postępowania z produktami po upływie daty minimalnej trwałości odpowiada Ministerstwo Zdrowia – Główny Inspektorat Sanitarny (GIS). W związku ze zmianą unijnego rozporządzenia (WE) nr 852/2004 przepisy dotyczące redystrybucji żywności po upływie daty minimalnej trwałości obowiązują wprost w Polsce bez konieczności transpozycji do krajowego porządku prawnego. GIS na stronie internetowej umieściło stosowny komunikat jak stosować przepisy dotyczące redystrybucji żywności po upływie daty minimalnej trwałości do celów darowizn³⁶.

Działanie 14 – Opracowanie koncepcji systemu zachęt i obowiązków dla przedsiębiorców w celu przeciwdziałania marnotrawstwu żywności: Biorąc pod uwagę zarówno gospodarczy, środowiskowy, jak również społeczny wymiar działań na rzecz zmniejszenia strat żywności, pożądane jest wprowadzenie mechanizmów, dzięki którym przedsiębiorstwa będą bardziej aktywnie włączać się do współpracy z organizacjami charytatywnymi zajmującymi się dostarczaniem żywności dla potrzebujących.

Realizację tego działania przewidziano na lata 2019-2020, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego i minister właściwy do spraw finansów.

KOWR w okresie od 1 września 2018 r. do 31 sierpnia 2021 r. realizował wraz z Federacją Polskich Banków Żywności, Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym, Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polskim Towarzystwem Technologów Żywności – *Program Racjonalizacji i Ograniczenia Marnotrawstwa Żywności* (projekt PROM)³⁷.

Celem projektu PROM było wzmocnienie instytucji publicznych w zakresie zarządzania polityką publiczną dotyczącą ograniczania strat i marnotrawstwa żywności, jak również opracowanie planu przeciwdziałania stratom i marnotrawstwu żywności. W ramach tego projektu KOWR opracował „Strategię racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności”, w której zostały określone m.in. propozycje rozwiązań legislacyjnych mogących przyczynić się do ograniczenia marnowania żywności.

³⁵ Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/382 z dnia 3 marca 2021 r. zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie higieny środków spożywczych w odniesieniu do zarządzania alergenami pokarmowymi, redystrybucji żywności i kultury bezpieczeństwa żywności (Dz.U.UE.L.2021.74.3).

³⁶ <https://www.gov.pl/web/gis/redystrybucja-zywnosci-po-uplywie-daty-minimalnejtrwalosci-do-celow-darowizn>.

³⁷ Jak wcześniej wspomniano (przy działaniu nr 15) projekt PROM był finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków” – GOSPOSTRATEG, na podstawie umowy nr GOSPOSTRATEG 1/385753/1/NCBR/2018.

Ponadto MRiRW uczestniczyło w pracach legislacyjnych związanych z przyjęciem ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności³⁸. Ustawa określa zasady postępowania z żywnością oraz obowiązki sprzedawców żywności w celu przeciwdziałania marnowaniu żywności. W ustawie nałożono na sprzedawców żywności obowiązek:

- zawarcia z organizacją pozarządową umowy dotyczącej nieodpłatnego przekazywania żywności. Ustawa nałożyła m.in. na sprzedawców żywności (sklepy o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m²; od września 2021 roku również o powierzchni sprzedaży powyżej 250 m²) obowiązek zawarcia z organizacją pozarządową umowy dotyczącej nieodpłatnego przekazywania żywności spełniającej wymogi prawa żywnościowego, a nieprzeznaczonej do sprzedaży, w szczególności ze względu na wady wyglądu tej żywności albo jej opakowań;
- przeprowadzania kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie racjonalnego gospodarowania żywnością oraz przeciwdziałania jej marnowaniu - co najmniej raz w roku, przez co najmniej dwa kolejne tygodnie, w każdym dniu działalności jednostki handlu;
- wprowadzono opłaty za marnowanie żywności (w wysokości 0,1 zł za 1 kg marnowanej żywności).

Według wyjaśnień³⁹ Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 8 sierpnia 2023 r. Ministerstwo rozważa potrzebę wprowadzenia zmian w ustawie o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. W tym celu analizowane były wnioski sformułowane m.in. w *Informacji o wynikach kontroli NIK Przeciwdziałanie Marnowaniu Żywności* z listopada 2021 r., a także *Strategii racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności*⁴⁰ PROM.

W 2023 r. MRiRW zaplanowało kilka spotkań z podmiotami, których dotyczy ustawa o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. Celem spotkań jest zapoznanie się z wnioskami i doświadczeniami z funkcjonowania ustawy oraz wypracowanie rozwiązań, które mogłyby zostać wprowadzone w nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. Pierwsze spotkanie robocze z instytucjami publicznymi i administracją odbyło się w dniu 30 marca 2023 r. Drugie spotkanie robocze, z organizacjami pożytku publicznego, które zajmują się redystrybucją żywności, odbyło się 22 sierpnia 2023 r.

Ponadto, jak wskazano w wyjaśnieniach w ramach środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), w okresie od 1 do 30 czerwca 2023 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴¹ prowadziła nabór wniosków do części nr 4 inwestycji A1.4.1. Przedmiotowe wsparcie z KPO dedykowano również dla organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁴², wykonujących działalność w zakresie nieodpłatnego przetwarzania, przechowywania, redystrybucji żywności na cele społeczne lub wydawania bezpłatnych posiłków, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku oraz banki żywności, które prowadzą działalność polegającą na zbieraniu żywności wciąż zdatnej do spożycia i rozdzielają ją nieodpłatnie wśród osób potrzebujących. Wsparcie można przeznaczyć m.in. na: na budowę lub modernizację magazynów i jadalni, zakup nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia potrzebnych do nieodpłatnego

³⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 1645. Dalej także: ustawa o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności lub ustawa.

³⁹ Pismo znak: DRE.Łr.0910.1.2023

⁴⁰ Dokument powstał w ramach projektu PROM.

⁴¹ Państwowa osoba prawna (agencja wykonawcza) działająca na podstawie ustawy o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 9 maja 2008 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1199).

⁴² Dz. U. z 2023 r. poz. 571.

przechowywania, przetwarzania, przygotowania, redystrybucji żywności i wydawania posiłków, a także na zakup nowych środków transportu wykorzystywanych do gospodarki magazynowej. Według MRiRW zakończone nabory spotkały się z dużym zainteresowaniem potencjalnych ostatecznych odbiorców wsparcia. Wdrożenie tej inwestycji nie dotyczyło bezpośrednio realizacji działania 14 Mapy drogowej GOZ.

Działanie 18 – Stworzenie stałego zespołu w gronie dyrektorów departamentów z resortów odpowiedzialnych za poszczególne obszary biogospodarki oraz wyznaczenie koordynatora tego zespołu, określającego kierunki rozwoju biogospodarki, nadzorującego realizację zadań w poszczególnych obszarach i usprawniającego przepływ informacji między resortami. Wstępnie zidentyfikowanymi obszarami działania zespołu powinny być: biomasa na cele energetyczne, żywność, gleby, odpady, leśnictwo, gazy cieplarniane, zasoby wodne, przemysł, innowacyjność, nauka. Pierwszym produktem prac zespołu powinien być raport nt. określenia ram instytucjonalnych wdrażania działań dotyczących biogospodarki.

Realizację działania przewidziano na lata 2019-2020, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, ministrem właściwym do spraw środowiska, ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, ministrem właściwym do spraw energii, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa oraz ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich⁴³ Minister MRiRW został poinformowany o powołaniu Zespołu do spraw Rozwoju Biogospodarki pismem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 26 stycznia 2021 r.⁴⁴. Pismem z dnia 3 lutego 2021 r.⁴⁵ Minister MRiRW wyznaczył dyrektora Departamentu Klimatu i Środowiska w Ministerstwie do udziału w pracach Zespołu.

Według wyjaśnień⁴⁶ Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z 31 października 2023 r. posiedzenia Zespołu odbyły się w dniach 9 lutego 2021 r. oraz 9 lutego 2022 r. Ministerstwo nie przygotowywało materiałów na jego posiedzenia oraz nie posiada wiedzy, czy z prac Zespołu powstał raport nt. określenia ram instytucjonalnych wdrażania działań dotyczących biogospodarki, ponieważ nie było resortem wiodącym i obsługującym Zespół.

Działanie 19 – Przegląd obowiązujących regulacji i stworzenie jednolitych wymagań/norm dla biomasy: Działanie ma na celu identyfikację, analizę i porównanie przepisów dotyczących biomasy w różnych aktach prawnych, w tym w szczególności jej zdefiniowania oraz zakresu. Działanie ma także na celu zaproponowanie takich zmian regulacyjnych, które przyczynią się do określenia i ustandaryzowania wymagań dla surowców pochodzenia biologicznego, a w następstwie tego do zwiększenia możliwości ich wykorzystania, co powinno przyczynić się do zwiększenia innowacyjności i produkcji z dziedziny biogospodarki.

Realizację działania przewidziano na lata 2021-2022, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw środowiska we współpracy z ministrem właściwym do spraw gospodarki, ministrem właściwym do spraw energii i ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych.

⁴³ Pismo znak: DRE.Łr.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.

⁴⁴ Znak: DIN-III.002.1.2021. Zespół do spraw Rozwoju Biogospodarki został powołany Zarządzeniem nr 18 Ministra Gospodarki z dnia 18 września 2020 r.

⁴⁵ Znak: KS.eb.694.1.2021.

⁴⁶ Pismo znak: DRE.Łr.0910.1.2023

Odpowiedzialnymi za realizację działania w Ministerstwie był Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich – Wydział Odnawialnych Źródeł Energii, który uczestniczył w opiniowaniu aktów prawnych opracowywanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska w ramach uzgodnień międzyresortowych. Według wyjaśnień Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z 31 października 2023 r. właściwym do realizacji działania był minister właściwy do spraw środowiska, do którego kompetencji należała również inicjatywa legislacyjna w tym zakresie.

Działanie 21 – Identyfikacja priorytetów badań, rozwoju i innowacji (B+R+I) dla rozwoju biogospodarki w Polsce: Dokonana zostanie kompleksowa analiza istotnych dla rozwoju biogospodarki obszarów B+R+I, mająca na celu identyfikację priorytetów, które będą mogły być uwzględnione w instrumentach wsparcia.

Realizację tego działania przewidziano na lata 2021-2022, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw nauki i spraw szkolnictwa wyższego we współpracy z ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych. Działanie to nie było realizowane ze względu na brak stosownych zgód ministra właściwego do spraw finansów oraz Stałego Komitetu Rady Ministrów na alokację środków finansowych na jego realizację. W konsekwencji, Minister Nauki i Edukacji nie miał wystarczających środków na wykonanie stosownych analiz, a także na zatrudnienie kompetentnych osób do realizacji tego działania⁴⁷.

Działanie 22 – Identyfikacja lokalnych łańcuchów wartości: Na podstawie wiedzy na temat podaży biomasy, popytu na nią, a także potencjalnego rynku zbytu produktów rolnych wytworzonych z biomasy zidentyfikowane zostanie kilkanaście kluczowych lokalnych łańcuchów wartości o największym potencjale rozwoju.

Realizację tego działania przewidziano na lata 2021-2022, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich⁴⁸ w odniesieniu do realizacji działania 21 i 22, Departament w MRiRW odpowiadający za zadania z obszaru B+R+I nie był proszony przez resort wiodący o realizację określonych zadań w ramach współpracy w realizacji tego działania Mapy drogowej GOZ. Ministerstwo z własnej inicjatywy podejmowało działania związane z identyfikacją obszarów B+R+I na rzecz rozwoju biogospodarki, w ramach inicjatywy BIOEAST⁴⁹ oraz realizacji międzynarodowego projektu BIOEASTsUP⁵⁰, w ramach programu HORYZONT 2020⁵¹. Wyżej wymienione działania wpisują się w zakres działań Mapy drogowej GOZ i mogły służyć ich realizacji.

Działanie 27 – Kampania informacyjna na temat produktów wytworzonych z biomasy: Celem działania miało być stymulowanie popytu poprzez uświadamianie konsumentom, że produkty wytworzone z biomasy mogą mieć tę samą lub lepszą jakość co produkty wytworzone z surowców nieodnawialnych, a jednocześnie są produktami przyjaznymi środowisku.

⁴⁷ Na podstawie wystąpienia pokontrolnego do Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 października 2023 r. (KGP.410.002.04.2023).

⁴⁸ Pismo znak: DRE.lr.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.

⁴⁹ Inicjatywa dotyczy współpracy makroregionalnej w obszarze badań i innowacji na rzecz rolnictwa i biogospodarki pomiędzy państwami Europy Środkowo-Wschodniej.

⁵⁰ Projekt promujący zrównoważoną biogospodarkę obiegu zamkniętego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

⁵¹ Program ramowy w zakresie badań naukowych oraz innowacji realizowany w latach 2014–2020 przez Unię Europejską.

Realizację działania przewidziano na lata 2020-2021, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych.

Za realizację działania w Ministerstwie odpowiadał Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy.

W 2022 r. w ramach kampanii informacyjnej na temat produktów wytworzonych z biomasy ODR-y prowadziły szkolenia i udzielały porad rolnikom i mieszkańcom wsi. W ramach kampanii zrealizowano 73 szkolenia dla 1 239 osób, wydano drukiem broszurę w łącznym nakładzie 100 egzemplarzy, zamieszczono sześć informacji na stronach internetowych ODR-ów oraz opublikowano 26 artykuły w wydawanej przez siebie prasie (miesięcznikach). Udzielono 5 171 porad indywidualnych.

CDR na swojej stronie internetowej zamieściło trzy filmy dotyczące *działania 25 jak i działania 27*.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich⁵² działania realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego w 2022 r. w odniesieniu do działania 27, zostały rozpoczęte w 2021 r. NIK zwraca uwagę, że realizację działania rozpoczęto z opóźnieniem, to jest w 2021 r. zamiast w 2020 r. Do tej kwestii odniesiono się również w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Działanie 28 – Stworzenie norm i standardów dotyczących poszczególnych kategorii produktów wytwarzanych z biomasy: Działania standaryzujące powinny przyczynić się do większego zaufania konsumentów do produktów wytwarzanych z biomasy, w tym kompostów i innych nawozów organicznych.

Realizację tego działania przewidziano na lata 2019-2023, resorty odpowiedzialne: minister właściwy do spraw gospodarki we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych.

Według wyjaśnień Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich z dnia 8 sierpnia 2023 r. w działaniu 28 wiodącym jest minister właściwy do spraw gospodarki. W tej sprawie nie kontaktował się z MRiRW, w związku z czym Ministerstwo nie ma wiedzy na temat prac dotyczących realizacji tego działania.

(akta kontroli, str. 56-62, 66-69, 74-77)

Ministerstwo realizowało inne działania, które wpisują się w gospodarkę o obiegu zamkniętym, a nie zostały wskazane w Mapie drogowej GOZ. Były to np. działania i instrumenty wsparcia związane z biogospodarką oraz odnawialnymi źródłami energii. W MRiRW nie został powołany zespół do spraw GOZ. Zadania dotyczące GOZ były realizowane przez kilka merytorycznych departamentów, tj. Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich, Departament Nieruchomości i Infrastruktury Wsi – w zakresie biogospodarki, Departament Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy – w zakresie transferu wiedzy.

W okresie objętym kontrolą w regulaminach organizacyjnych Ministerstwa ujęto zadanie dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym w brzmieniu „koordynacja spraw dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym”. Od 1 stycznia 2018 r. do 16 marca 2020 r. zadanie to należało do Departamentu Rynków Rolnych.

Od 17 marca 2020 r. do 27 kwietnia 2021 r. zadanie należało do Departamentu Przetwórstwa i Rynków Rolnych (od 28 kwietnia 2021 r. do 10 listopada 2022 r. nazwę departamentu zmieniono na Departament Rynków Rolnych) o brzmieniu rozszerzonym do „koordynacja spraw dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym,

⁵² Pismo znak: DRE.lr.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.

w tym działań związanych z ograniczeniem marnotrawienia żywności”. Od 11 listopada 2022 r. zadanie realizuje Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich.

W Departamencie Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich w Wydziale Łańcucha Rynkowego przewidziano jedno stanowisko, przedmiotem działania którego była gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym marnowaniem żywności. Pracownik na tym stanowisku koordynował w MRiRW opiniowanie projektu Mapy drogowej GOZ, uczestniczył w procesie legislacyjnym ustawy o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, przygotował na lata 2021-2022 kampanię informacyjną w celu upowszechniania wśród konsumentów i producentów wiedzy na temat przeciwdziałania marnowaniu żywności. W 2022 r. zorganizował konferencję naukową *Nie marnuj żywności. Szkoda planety!* oraz prowadził konsultacje robocze odnośnie potrzeb nowelizacji ustawy z 2019 r. o przeciwdziałaniu marnowaniu żywności. Na tym stanowisku realizowane były również zadania związane m.in. ze zbieraniem i analizą informacji dotyczących „gospodarki o obiegu zamkniętym”, w tym przeciwdziałaniu marnowaniu żywności, uczestnictwo w powołanej przez Komisję Europejską Platformie ds. Strat i Marnowania żywności w celu zapewnienia zgodności rozwiązań krajowych ze wspólnotowymi.

W Wydziale Odnawialnych Źródeł Energi przewidziano trzy stanowiska, których przedmiotem działania było zagospodarowanie biomasy pochodzenia rolniczego na cel energetyczne. Zadania ujęto w zakresie obowiązków pracowników.

(akta kontroli, str. 7-10, 78, 94-665)

2.2. Zgodność działań realizowanych na podstawie Mapy Drogowej GOZ z innymi dokumentami strategicznymi

Mapa drogowa GOZ była jednym z projektów strategicznych ujętych w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*⁵³. Działania zawarte w *Mapie drogowej GOZ*, w których współuczestniczyć miało MRiRW oraz za realizację których przypisano mu odpowiedzialność, nie stały w sprzeczności z założeniami SOR natomiast ich wykonanie przyczyniało się do realizacji celu głównego SOR oraz wybranych celów szczegółowych jak np. *Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną* oraz *Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*.

Działania realizowane przez MRiRW na podstawie Mapy drogowej GOZ były spójne z działaniami określonymi w dokumencie strategicznym dedykowanym dla sektora rolniczego tj. *Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030*⁵⁴. W przedmiotowej strategii kwestię GOZ zawarto w działaniu 1.5.14. *Upowszechnianie rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym i biogospodarki na obszarach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarczego wykorzystania odpadów rolniczych i z przetwórstwa rolnego oraz rybnego, rozwoju innowacji i tworzenia nowych przedsiębiorstw specjalizujących się w biogospodarce (w tym z wykorzystaniem grup operacyjnych na rzecz innowacji, tzw. EPI)*⁵⁵.

W ocenie NIK realizacja przez MRiRW działań Mapy drogowej GOZ powinna się też przyczynić do lepszej realizacji innej strategii sektorowej pn. „Polityka ekologiczna

⁵³ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). M.P. poz. 260. Dalej: SOR.

⁵⁴ Uchwała Nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. w sprawie przyjęcia "Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030", M.P. poz. 1150.

⁵⁵ <https://sir.cdr.gov.pl/2023/01/05/katalog-polskich-grup-operacyjnych-epi/>.

państwa 2030⁵⁶, w której kierunek interwencji 7 brzmi *Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym*.

(akta kontroli, str. 18-62, 94-108)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nieterminowa realizacja przez MRiRW działań 24 oraz 27 z Mapy drogowej GOZ.

Zgodnie z harmonogramem zawartym w Mapie drogowej GOZ, działania 24 oraz 27 miały być zrealizowane w latach 2020-2021. Natomiast z informacji przekazanych przez Ministerstwo wynika, że ich realizację rozpoczęto w 2021 r. czyli z rocznym opóźnieniem.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich⁵⁷ działania realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego w 2022 r. w odniesieniu do działania 24 i 27 w ramach kampanii informacyjnych dla rolników w celu poszerzenia ich wiedzy i ukierunkowania ich działań na GOZ, zostały rozpoczęte w 2021 r. Zadania te, podobnie jak w 2022 r., polegały na prowadzeniu szkoleń i udzielaniu porad indywidualnych rolnikom i mieszkańcom wsi oraz na działalności upowszechnieniowej.

NIK przyjmuje do wiadomości złożone wyjaśnienia zwraca jednak uwagę, że termin realizacji działania był przewidziany na lata 2020-2021, tak więc realizacja powinna rozpocząć się w 2020 r.

(akta kontroli, str. 54-58, 56-62, 59-60, 65-69, 74-77, 94-665)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z nieusuwalnym charakterem stwierdzonej nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia 1 grudnia 2023 r.

Prezes

Najwyższa Izba Kontroli

Marian Banaś

/-/

.....
podpis

⁵⁶ Strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. M.P. poz. 794.

⁵⁷ Pismo znak: DRE.l.r.0910.1.2023 z dnia 14 lipca 2023 r.